

Получена: 14.12.2022 г.

Приета: 02.03.2023 г.

КАТЕДРА „ГЕОДЕЗИЯ И ГЕОИНФОРМАТИКА“

В. Вълчинов¹, Кр. Микренска-Чернева²

Ключови думи: геодезия, морска геодезия, геоинформатика, кадастър, геоинформационни системи и технологии

РЕЗЮМЕ

Катедра „Геодезия и геоинформатика“ е наследник на катедра „Геодезия и астрономия“, която е една от петте катедри, с които със закон през 1942 г. се създава Висшето техническо училище (ВТУ) в България.

Публикацията представя накратко първите години на ВТУ и възникването на висшето геодезическо образование в България, а после и развитието ѝ като специалност и катедра в новосъздадената Държавна политехника през 1945 г. След обособяването на Инженерно-строителния институт (ИСИ) през 1953 г. е проследено мястото на катедра „Геодезия“ в новосъздадения Геодезически факултет в ИСИ и в следващите му последователни промени на Висшия инженерно-строителен институт (ВИСИ), Висшия институт за архитектура и строителство (ВИАС) и Университета по архитектура, строителство и геодезия (УАСГ).

Статията коментира връзката на настоящата катедра „Геодезия и геоинформатика“ с началото на създаването на специалността геодезия и Геодезическия факултет в България до 2022 г. Имената на ректори, декани, ръководители на катедри и преподаватели, които се споменават, са посочени хронологично и с достигнатите от тях най-високи научни степени и академични длъжности.

Целта на авторите е да се представи, доколкото е възможно, историята на катедрата, за да не остане тя непозната за идните поколения през годините.

¹ Васил Вълчинов, проф. д-р инж., кат. „Геодезия и геоинформатика“, УАСГ, бул. „Хр. Смирненски“ № 1, 1046 София, e-mail: v_valchinov@abv.bg

² Кристина Микренска-Чернева, доц. д-р инж., кат. „Геодезия и геоинформатика“, УАСГ, бул. „Хр. Смирненски“ № 1, 1046 София, e-mail: kmikrenska_fgs@uacg.bg

1. Въведение

През 1891 г. българските инженери и архитекти създават дружество БИА, което споделя идеята за отделно висше техническо училище, да се изпълни завещанието на Евлоги Георгиев „...*да се създаде и поддържа едно висше училище в един град в България или Румелия...*, в което научните предмети, които се преподават, да бъдат *преимуществено от положителни науки с приложение към индустрията*“ [3, 7]. Минават 50 години до постигането на тази цел и през 1941 г., независимо от войната, съюзът БИА прави пореден проектозакон за създаване на ВТУ в София, подкрепен от министъра на обществените сгради, пътищата и благоустройството и министъра на народното просвещение. Този проектозакон се приема от Народното събрание още същата година и на 12 юни 1941 г. се публикува в Държавен вестник, брой 126.

1.1. Геодезията във Висшето техническо училище (1942 – 1945 г.)

Съгласно споменатия закон, Висшето техническо училище (ВТУ) в София е с два факултета: Строително-архитектурен и Машинно-технологически с по 13 катедри във всеки факултет, които трябва да се създадат през следващите пет години. Предвиждат се 3 отдела в Строително-архитектурния факултет: Строително инженерство, Архитектура и *Земемерно инженерство*.

Учебната 1942/1943 година започва с прием само в отделите Строително инженерство и Земемерно инженерство. От общо 545 кандидати с конкурсни изпити са приети **104** студенти: в Строителния отдел – 68 души, от които 4 студентки, а в *Земемерния отдел* – 36, от които 2 студентки. Срокът на обучение е 8 семестъра, които се делят на зимен – от 10 септември до 7 февруари; и летен – от 21 февруари до 30 юни.

Създават се първите 5 катедри: Водно строителство, Статика на строителните конструкции и мостове, *Геодезия и астрономия*, Техническа механика и Сградостроителство. С царски указ са назначени първите ръководители на тези катедри. За ръководител на катедра „Геодезия и астрономия“ е избран и назначен проф. инж. Васил Пеевски, който встъпва в длъжност на 1 септември 1942 г. С това се слага началото на висшето геодезическо образование в България.

Проф. инж. Васил Пеевски е ръководител на катедра „Геодезия и астрономия“ до 1945 г. Като ръководител на катедрата, той полага огромни усилия за организацията на учебно-методическата и научноизследователска работа в областта на геодезията в България. Съгласно учебните планове, още през същата 1942/43 учебна година от катедра „Геодезия и астрономия“ се четат лекции по геодезия за отдела (специалност) Строително инженерство, а в отдела *Земемерно инженерство* – чертане на планове и карти, геодезия и геодезическо смятане и геодезическо чертане.

Тъй като проф. В. Пеевски е командирован на специализация за 9 месеца в Цюрихското висше техническо училище, през 1942 – 1943 г. са назначени следните временни преподаватели:

1. д-р инж. Михаил Венедиков, асистент в Агрономо-лесовъдния факултет на Софийския университет, за временен преподавател по геодезия за специалността *Строително инженерство*;

2. инж. Владимир Станоев, подначалник на Кадастралното отделение при Столичната община, за временен преподавател по геодезическо смятане за специалността *Земемерно инженерство*;

3. инж. Георги Помаков, началник на Картографското отделение при Географския институт, за временен преподавател по геодезическо чертане за *Земемерно инженерство* и по чертане на планове и карти за *Строително инженерство*;

4. инж. Димитър Стойчев – хоноруван асистент от март 1943, а от октомври е назначен за редовен асистент. През 1946 г. той е избран за доцент, а от 1951 г. е професор.

проф. Васил Пеевски
народен деятел на науката

проф. Димитър Стойчев
засл. деятел на техниката

През учебната 1943 – 1944 г. инж. Венедиков и инж. Станоев са освободени от длъжност и катедрата е в състав: един професор, един асистент и един временен преподавател – инж. Димитър Стойчев.

Учебните занятия обаче продължават до 30 декември 1943 г., тъй като поради бомбардировките на София на 10 и 11 януари 1944 г. от британските и американски ВВС, катедрата е евакуирана в гр. Ловеч, а проф. В. Пеевски и асистент Д. Стойчев са мобилизирани в редовете на българската армия.

Учебната 1944/1945 г. започва с 1-и, 3-и и 5-и семестър на специалностите **Строително инженерство, Земемрно инженерство и Архитектура**, като на студентите от втората, съответно третата година е признат служебно 2-и, съответно 4-и семестър. Пропуснатите лекции и упражнения са вместени в следващите учебни години. Също така се увеличава броят на часовете за лекции и упражнения по геодезически изравнения и по геодезия за строители.

От 5.04.1945 г., съгласно изменение на Закона за висше образование, катедра „Геодезия и астрономия“ се преименува в катедра „**Геодезия**“ с ръководител проф. Васил Пеевски. По същото време катедра „Фотограметрия, топография и кадастър“ се разделя на две катедри: „Фотограметрия и топография“ с ръководител проф. инж. Асен Райков и „Кадастър и комасация“ с ръководител проф. инж. Кирил Груев, като тази катедра е преименувана в „Кадастър и земеустройство“, а по-късно в „Приложна геодезия“.

Това е първият период на създаване на ВТУ в България, тъй като в началото на учебната 1945/46 г. то се превръща в **Държавна политехника**.

1.2. Геодезията в Държавната политехника (1945 – 1951 г.)

Държавната политехника запазва структурата си от ВТУ с два факултета:

- Строителен факултет със следните специалности: Строително инженерство, Архитектура и **Земемрно инженерство**.
- Машинен факултет със следните специалности: Културно инженерство, Машинно инженерство, Електроинженерство и Индустрална химия.

За първи ректор с едногодишен мандат е избран проф. инж. Васил Пеевски от катедра „Геодезия“. За първата учебна година се приемат 650 студенти и към 1951 г. и в политехниката се обучават 4400 души. Този брой студенти изисква повече преподаватели. След проведени конкурси заедно с преподаватели в другите отдели, в отдел **Земемрно**

инженерство се избират проф. инж. Кирил Груев в катедра „Кадастър и комасация“ и проф. инж. Димитър Стойчев в катедра „Геодезия“. През 1947 г., 5 години след създаването на ВТУ) се дипломират първите 14 строителни инженери, 11 архитекти и 5 **инженери земемери**.

Промените във висшето техническо образование продължават. През 1947 г. се приема нов Закон за висшето образование, който отменя всички закони за отделните висши учебни заведения. Според този закон, към отдела за земемерно инженерство се създават четири катедри: **Нисша и висша геодезия, Фотограмметрия и топография, Кадастър и земеустройство, Астрономия, Картни проекции и геофизика**. Курсът на обучение за инженерните специалности е увеличен на 5 години, а за архитектите – на 6 години. Преработват се учебните планове за следващата учебна година, като тези за катедрите в отдел Земемерно инженерство са много близки до учебните планове в Германия.

Промените продължават и с влизането в сила на следващия Закон за висшето образование през 1948 г., катедрите в отдела за земемерно инженерство са наименувани:

- **Геодезия** с ръководител проф. инж. Васил Пеевски.
- **Приложна геодезия** с ръководител проф. инж. Кирил Груев.
- **Фотограмметрия** с ръководител проф. инж. Асен Райков.
- **Висша геодезия** с ръководител акад. Владимир Христов.

Откриват се и отдели за минно инженерство и инженерна геология, в които се четат лекции по геодезия и изравнения по метода на най-малките квадрати, триангулации и нивелации от преподаватели от катедра „Геодезия“.

През есента на 1949 г. в Строителния факултет се основава нов отдел **Земеустройство** със специалност „**Земеустройствено инженерство**“ за подготовка на специалисти за организация на територията на землищата на населените места. Част от студентите от земемерно инженерство се прехвърлят в новата специалност едновременно в I, II и III курс и тяхната подготовка продължава до 5-и курс в новата специалност.

Открива се и Хидротехнически факултет към политехниката и се създава нова катедра „**Земеустройствено проектиране**“.

Периодът от 1951 до 1953 г. е интересен със структурните промени в Държавната политехника. През есента на 1951 г. Строително-архитектурният факултет се разделя на три факултета: Строителен, Архитектурен и **Геодезически**. Подобни структурни промени стават и с Машинно-технологичния факултет. В резултат на тези промени Държавната политехника има вече 8 факултета, от които 4 са в направление Строителство и 4 – в Машинно-строителното направление. Отделите формират съответните факултети.

С тази реформа на техническото образование у нас се създава **началото на Геодезическия факултет**. За първи декан на Геодезическия факултет за учебната 1951/52 година е избран проф. Васил Пеевски от катедра „Геодезия“. Геодезическият факултет се създава с две специалности: **Геодезия, фотограмметрия и картография (ГФК)** и **Земеустройствено инженерство (ЗУ)**. Новосъздаденият факултет има 4 катедри:

- **Геодезия.**
- **Фотограмметрия и картография.**
- **Висша геодезия.**
- **Приложна геодезия и Земеустройствено проектиране.**

За декан на Геодезическия факултет през следващата 1952/53 г. е избран **проф. инж. Димитър Стойчев**. Тази учебна година е **последна** за Държавната политехника.

От 8-те факултета на Държавната политехника през 1953 г. се създават 4 висши технически института: Инженерно-строителен институт (ИСИ), Машинно-електротехнически институт (МЕИ), Минно-геоложки институт (МГИ) и Химико-технологичен институт (ХТИ).

2. Мястото и ролята на катедра „Геодезия“ в развитието на Геодезическия факултет

От написаното до момента може да се твърди, че катедрата е правопреемник на катедра „Геодезия и астрономия“, която е една от петте катедри, с които се създава Висшето техническо училище в България през 1942 г. и е на 80 години.

Проф. Пеевски е ръководител и преподавател в катедра „Геодезия“ 32 години (до 1974 г.). Благодарение на изключителната си ерудиция, работоспособност и отговорност той чете лекциите си на високо научно ниво и печели уважението на своите колеги и студенти. Издал е сам или в съавторство 12 учебника и учебни помагала, много от които са преиздавани няколко пъти. Избран е за „Заслужил деятел на техниката“, „Народен деятел на науката“ [6]. Избран е за Ректор на Държавната политехника (1945 – 1946 г.), зам.-Ректор – три пъти, два пъти за Декан на Строителния факултет, Декан на новосъздадения Геодезическия факултет (1951 – 1952 г.). Той е бил председател на Научно-техническия съюз по геодезия и земеустройство от 1965 до 1990 г. Основател е на списание „Геодезия, картография, земеустройство“ и негов главен редактор до 1990 г. Бил е член на Перманентния комитет на Международната организация на геодезистите, председател на комисията по образованието, вицепрезидент и президент на тази организация.

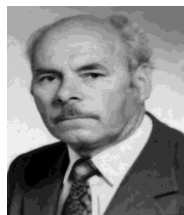
2.1. Преподавателски състав

През 1945 г. за редовни асистенти в катедрата са назначени **инж. Петко Монеv**, който през 1951 г. е избран за доцент, **инж. Борис Иванов**, **инж. Тодор Танев** и **инж. Тодор Цветков**, а през 1947 г. за редовен асистент е избран **инж. Петър Петров**, който през 1949 г. е преместен от катедра „Геодезия“ в катедра „Висша геодезия“.

За периода 1950 – 1953 г. в катедрата постъпват: **инж. Богдан Русев** (1950 г., доцент от 1962 г., професор от 1967 г.); **инж. Борис Стоянов** (1951 г., по-късно доцент и професор във ВМГИ); **инж. Велико Куртеv** (1952 г., доцент от 1962 г. и професор от 1967 г.); **инж. Никола Цонков** (1952 г.) и **инж. Стефан Атанасов** (1953 г., доцент от 1963 г. и професор от 1968 г.). Съставът на катедрата вече е: двама професори, един доцент и осем асистенти.

проф. Богдан
Русев

проф. Борис
Стоянов

проф. Велико
Куртеv

проф. Стефан
Атанасов

След разделянето на Държавната политехника на четири отделни висши учебни заведения през 1953 г. от състава на катедра „Геодезия“ излизат доц. Петко Монов, инж. Борис Стоянов и инж. Никола Цонков, които създават катедра „Маркшайдерство и геодезия“ във Висшия минно-геоложки институт.

Нови попълнения в катедрата има през 1959 г., когато са назначени за асистенти *инж. Георги Лазаров* (1959 г.), *инж. Георги Златанов* (доцент от 1962 г. и професор от 1967 г.) и *инж. Иван Иванов* (1962 г., доцент от 1989 г.).

**инж. Георги
Лазаров**

**проф. Георги
Златанов**

**доц. Иван
Иванов**

**проф. Димитър
Ал. Димитров**

За периода 1960 – 1973 г. в катедрата постъпват като асистенти: *инж. Димитър Ал. Димитров* (1961 г., доцент от 1972 г. и професор от 1983 г., сега пенсионер), *инж. Петко Брънчев* (1961 г.), *инж. Петра Томова* (1962 г., доцент от 1979 г. и професор от 1987 г.), *инж. Димитър Хр. Димитров* (1963 г.), *инж. Любен Тодоров* (1966 г., доцент от 1973 г. и професор от 1984 г.), *инж. Георги Стоименов* (1966 г., поради заминаване в чужбина през 1970 г. е освободен от длъжност), *инж. Паско Бакалов* (1968 г., доцент от 1986 г.), *инж. Димитър Жеков* (1971 г.).

**инж. Петко
Брънчев**

**проф. Петра
Томова-Хинчева**

**инж. Димитър
Хр. Димитров**

**проф. Любен
Тодоров**

**доц. Паско
Бакалов**

**доц. Димитър
Жеков**

**проф. Владимир
Иончев**

**доц. Дако
Даковски**

От 01.10.1973 г. катедрите „Геодезия“ и „Приложна геодезия“ се обединяват и образуват нова катедра „Геодезия“ с ръководител **проф. Васил Пеевски**. От катедра „Приложна геодезия“ в катедра „Геодезия“ преминават **проф. Владимир Йончев** (доцент от 1953 г., професор от 1963 г.), **доц. Дако Даковски** (1946 г., доцент от 1967 г.),

инж. Нето Нетов (доцент от 1984 г.), *инж. Марин Ганев* (1970 г., доцент от 1989 г.), *инж. Тодор Сираков* (1962 г., сега пенсионер) и *инж. Пеньо Пенев* (1973 г., доцент от 1987 г., професор от 2006 г. в катедра „Приложна геодезия“, сега пенсионер).

доц. Марин
Ганев

инж. Тодор
Сираков

проф. Пеньо
Пенев

доц. Радка
Янева

След 1.10.1973 г. в катедрата постъпват: *инж. Радка Янева* (1973 г., доцент от 1993 г., сега пенсионер), *инж. Костадин Костадинов* (1973 г., доцент от 1987 г., сега пенсионер), *инж. Руска Димитрова* (1974 г., по-късно доцент в катедра „Приложна геодезия“), *инж. Бано Банов* (1974 г., доцент от 1986 г., сега пенсионер), *инж. Васил Вълчинов* (1976 г., доцент от 1988 г., професор от 2012 г. в катедра „Геодезия и геоинформатика“, сега пенсионер), *инж. Георги Вълев* (1976 г., който през същата година е преместен в катедра „Висша геодезия“, по-късно става доцент и професор, сега пенсионер).

доц. Костадин
Костадинов

доц. Руска
Димитрова

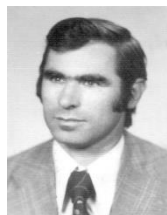

доц. Бано
Банов

проф. Васил
Вълчинов

След пенсионирането на проф. Васил Пеевски през 1974 г. за ръководител на катедрата е избран *проф. Димитър Стойчев*. Проф. Стойчев е и първият директор на новосъздадения Научноизследователски институт по геодезия и фотограмметрия (НИИГиФ). Така се създава връзка с образованието и научните изследвания в областта на геодезията и фотограмметрията у нас. Проф. Стойчев излиза в пенсия през 1976 г. и за ръководител на катедра „Геодезия“ е избран *проф. Велико Куртев*. Към м. юни 1978 г. катедрата се състои от 20 преподаватели.

проф. Георги
Вълев

доц. Тодор
Костадинов

доц. Димитър
Тонков

инж. Татяна
Узунова

През 1979 г. за ръководител на катедрата е избран *проф. инж. Стефан Атанасов*, който ръководи катедрата до 1993 г. Нови конкурси за асистенти към катедрата се обявяват след 1987 г., с които постъпват на работа: *инж. Тодор Костадинов* (1987 г., доцент, преминава в катедра „Приложна геодезия“ през 2001 г.), *инж. Димитър Тонков* (1987 г., по-късно доцент в катедра „Приложна геодезия“), *инж. Татяна Узунова* (1989 г.), *инж. Сийка Златанова* (1989 г., по-късно е доцент в Нидерландия, а сега професор в Австралия), *инж. Христо Дечев* (1992 г., доцент от 2014 г.).

**проф. Сийка
Златанова**

**доц. Христо
Дечев**

**инж. Светлана
Бакъшева**

**д-р Евгени
Кръстанов**

**доц. Иван
Кунчев**

**доц. Кристина
Микренска**

**проф. Павел
Павлов**

**доц. Гергана
Антова**

След пенсионирането на проф. Стефан Атанасов през 1993 г. за ръководител на катедрата е избран **доц. Костадин Костадинов**. През периода 1993 – 1999 г. катедрата напускат инж. Татяна Узунова (на работа в САЩ) и инж. Сийка Златанова (на работа в Нидерландия). Обявяват се нови конкурси за асистенти и в катедрата се избират *инж. Светлана Бакъшева* (1994 г., от 2001 г. в катедра „Приложна геодезия“), *инж. Евгени Кръстанов* (1994 г. от 2001 г. в катедра „Приложна геодезия“), *инж. Иван Кунчев* (1996 г., доцент от 2016 г.), *инж. Кристина Микренска* (1999 г., доцент от 2017 г.).

С решение на Народното събрание през 1995 г., както много други институти, така и ВИАС се преименува в Университет по архитектура, строителство и геодезия (УАСГ). Ректор по това време е проф. д-р инж. Иван Папазчев, а декан на Геодезическия факултет – проф. д-р инж. Пеньо Пенев, който в периода 1999 – 2007 г. е ректор на УАСГ.

През 1999 г. за ръководител на катедрата е избран доц. Бано Банов. През 2000 г. за асистент е избран *д-р инж. Павел Павлов* (доцент от 2007 г. и професор от 2022 г.), а през 2001 г. с конкурс е назначена за асистент *инж. Гергана Антова* (доцент от 2022 г.).

Към този период в учебния план влизат нови учебни дисциплини: Автоматизирани системи за проектиране в геодезията, Информационни системи в геодезията, Графични редактори и бази данни, Учебна практика по програмиране на геодезически задачи.

През м. декември 2001 г. с решение на Академичния съвет на УАСГ катедра „Геодезия“ се раздели на две катедри: „Геодезия и геоинформатика“ с ръководител **доц. Бано Банов** и „Приложна геодезия“ с ръководител **проф. Димитър Ал. Димитров**. В

катедра „Приложна геодезия“ преминават проф. Димитър Ал. Димитров, доц. Пеню Пенев, доц. Тодор Костадинов, инж. Руска Димитрова, инж. Светлана Бакъшева и инж. Евгени Кръстанов. В катедра „Геодезия и геоинформатика“ остават 10 преподаватели от основния състав от катедра „Геодезия“: доц. Бано Банов, доц. Васил Вълчинов, доц. Костадин Костадинов, доц. Радка Янева, инж. Димитър Тонков (от 2005 г. в катедра „Приложна геодезия“), инж. Христо Дечев, инж. Иван Кунчев, инж. Кристина Микренска, д-р инж. Павел Павлов и инж. Гергана Антова. Създава се геодезическа планова и височинна мрежа в Учебно-спортна база „Семково“ и започва провеждането на учебните практики по Геодезия I и II част.

От 2003 до 2012 г. ръководител на катедрата е **доц. Васил Вълчинов**. През този период се разработват и приемат нови учебни планове и програми. През 2004 г. за асистент е избрана **инж. Татяна Ламбева**, а през следващите години последователно се обявяват нови конкурси за асистенти и в катедрата постъпват **инж. Костадин Николов** (2008 г.), **инж. Ивайло Радев** (2009 г.), **инж. Тамара Илиева-Цветкова** (2009 г.) и **инж. Мая Илиева** (2012 г., доцент от 2014 г.). През 2013 г. след обявени конкурси в катедрата постъпват **инж. Борислав Александров** (доцент от 2014 г.), **инж. Калина Шилова** (2013 г.) и инж. **Станислава Вълчева** (2014 г.), а в катедра „Висша геодезия“ преминават инж. Татяна Ламбева и инж. Ивайло Радев. През 2017 г. катедрата напускат доц. Мая Илиева (на работа в Полша) и инж. Калина Шилова, а през 2018 г. напуска и д-р инж. Станислава Вълчева.

доц. Татяна
Ламбева

инж. Костадин
Николов

д-р Тамара
Цветкова

доц. Мая
Илиева

Ръководител на катедрата от 2013 г. до 2015 е **доц. Павел Павлов**.

Следващите години след обявени процедури в катедрата последователно постъпват **инж. Светослав Гевев** (2017 г.), **инж. Радослав Николов** (2018 г.), **инж. Петя Георгиева** (2018 г.), **инж. Велина Павлова** (2018 г.), **инж. Яница Янкова** (2019 г.), **инж. Лора Фидосова** (2020 г.), **инж. Стиляна Любенова** (2021 г.) и **инж. Боряна Николова** (2022 г.).

доц. Борислав
Александров

инж. Станислава
Вълчева

секр. Красимира
Васева

Секретар на катедрите „Геодезия“ и „Геодезия и геоинформатика“ е Красимира Васева. В продължение на 40 години, от постъпването ѝ във ВИСИ през 1981 г. до пенсионирането ѝ през 2021 г. е имала особено голямо участие в организацията на учебния процес и административния живот, безупречно, с отговорност и организираност, подпомага преподавателите и ръководителите на двете катедри.

Към 2022 г. в катедра „Геодезия и геоинформатика“ работят следните преподаватели: доц. д-р инж. Кристина Микренска-Чернева – ръководител на катедрата, доц. д-р инж. Христо Дечев, доц. д-р инж. Иван Кунчев – зам.-декан по учебната дейност, проф. д-р инж. Павел Павлов, доц. д-р инж. Борислав Александров, гл. ас. д-р инж. Гергана Антова, гл. ас. д-р инж. Тамара Илиева-Цветкова, ас. инж. Костадин Николов, ас. инж. Радослав Николов, ас. инж. Петя Георгиева, ас. инж. Лора Фидосова, ас. инж. Стилияна Любенова и ас. инж. Боряна Николова.

Академичен състав на катедрата към 2022 г.

За 80-годишния период на съществуването на катедрата от преподавателите ѝ са издадени над 130 учебника, монографии, методически ръководства и учебни помагала. Средно около 30 % от завършилите Геодезическия факултет студенти са се дипломирали в катедрата. В катедра „Геодезия“ и в сегашната катедра „Геодезия и геоинформатика“ са се подготвяли десетки аспиранти и специализанти, както от преподаватели от състава на катедрата, така и множество други специалисти, вкл. и от други страни.

Хронология на ръководството на катедрата:

1. проф. инж. Васил Пеевски – от 1942 до 1974 г. (кат. „Геодезия и астрономия“, катедра „Геодезия“).
2. проф. инж. Димитър Стойчев – 1974 до 1976 г.
3. проф. инж. Велико Куртев – 1976 до 1979 г.
4. проф. д-р инж. Стефан Атанасов – 1979 до 1993 г.
5. доц. д-р инж. Костадин Костадинов – 1993 до 1999 г.
6. доц. д-р инж. Бано Банов – 1999 до 2003 г. (кат. „Геодезия“ и катедра „Геодезия и геоинформатика“).
7. проф. д-р инж. Васил Вълчинов – 2003 до 2012 г.
8. доц. д-р инж. Бано Банов – 2012 до 2013 г.

9. доц. д-р инж. Павел Павлов – 2013 до 2015 г.
10. доц. д-р инж. Христо Дечев – 2015 до 2016 г. в.и.д. ръководител.
11. доц. д-р инж. Мая Илиева – 2016 до 2017 г.
12. доц. д-р инж. Иван Кунчев – 2017 г. в.и.д. ръководител.
13. доц. д-р инж. Кристина Микренска-Чернева – 2017 до момента.

2.2. Учебни дисциплини

Дисциплините, преподавани от катедрата в периода 1942 – 1945 г. във ВТУ по геодезия за отдел Строително инженерство са: геодезия и геодезическо смятане, чертане на планове и карти и геодезическо чертане за отдел Земермерно инженерство. Те се водят от проф. Васил Пеевски, проф. Михаил Венедиков, инж. Владимир Станоев, инж. Георги Помаков, а лекции и упражнения по геодезически изравнения и по геодезия за строители – от проф. Васил Пеевски и проф. Димитър Стойчев.

В Държавната политехника през периода 1945 – 1951 г. от катедрата се водят занятия по предметите: геодезическо смятане, геодезия за земермери, геодезия за строители, геодезия за архитекти, за машинни и електроинженери, изравнения, висша геодезия (триангулация и нивелация) и трасиране на строителни обекти.

Проф. Пеевски чете лекции по висша геодезия (триангулация и нивелация), геодезия за архитекти, изравнения и трасиране на строителни обекти, а проф. Стойчев – по геодезическо смятане, геодезия за земермери, машинни и електроинженери. От проф. Пеевски са написани първите учебници по Триангулация и нивелация (1951 г.) и Изравнение по метода на най-малките квадрати (1952 г.).

След 1953 г. се създават нови дисциплини: Опорни геодезически мрежи, Радио и светлодалекомери, Организация на геодезическите работи. Написват се учебници на базата на лекционните курсове. През 1963 г. се отпечатва учебник по Геодезия част първа от проф. Димитър Стойчев и доц. Петко Монеv, а през 1973 г. Геодезия част втора – от същите автори. Проф. Васил Пеевски през 1975 г. издава учебника Висша геодезия, част I Опорни геодезически мрежи.

През 1972 г. дисциплините „Опорни геодезически мрежи“ и „Радио и светлодалекомери“ са преместени в катедра „Висша геодезия“, заедно с преподавателите проф. Богдан Русев и инж. Димитър Жеков (по-късно доцент в катедра „Висша геодезия“, сега пенсионер).

След обединяването на катедрите „Геодезия“ и „Приложна геодезия“ през 1973 г. в катедра „Геодезия“ се преподават за специалност „Геодезия, фотограмметрия и картография“ следните дисциплини:

- *Геодезия I и II част от проф. Стойчев, а след неговото пенсиониране – от проф. Стефан Атанасов и проф. Петра Томова, доц. Тодоров.*
- *Изравнение по метода на най-малките квадрати от проф. Пеевски, а след пенсионирането му – от проф. Стефан Атанасов.*
- *Опорни геодезически мрежи – от проф. Пеевски, а след него от проф. Богдан Русев.*
- *Кадастър от доц. Нето Нетов, а след него от доц. Б. Банов.*
- *Инженерна геодезия от проф. Куртеv, а след него от проф. Димитров.*
- *Регулации и вертикално планиране от проф. Йончев, а след него от доц. Нетоv.*

- *Организация на геодезическите работи от доц. Даковски, а след него от проф. Златанов и доц. Янева.*
- *Радио и светлодалекомери от доц. Иванов, а след него от проф. Русев.*
- *Електронно-изчислителна техника от проф. Златанов.*
- *Автоматизирани системи за проектиране в геодезията от проф. Г. Златанов, след него от доц. Б. Банов до 1993 г.*
- *Информационни системи в геодезията, Геоинформатика от проф. В. Вълчинов.*

За специалност „Земеустройство“ се преподават *Геодезия I и II част, Изравнение по метода на най-малките квадрати, Опорни геодезически мрежи, Кадастър.*

Студентите от Архитектурния, Строителния, Хидротехническият и Транспортния факултет се обучават по дисциплината *Геодезия*. Лекции по геодезия в Строителния факултет се четат от проф. Томова – 2 потока и от доц. Б. Банов, в Хидротехническият факултет от проф. Атанасов, проф. Димитров, а след него от доц. П. Бакалов, проф. П. Павлов, доц. Б. Александров. В Транспортния факултет тези лекции се четат от инж. Г. Лазаров, а след пенсионирането му – от проф. Вълчинов, инж. Ст. Вълчева и доц. Микренска. Лектори по геодезия в Архитектурния факултет са доц. М. Ганев, а след пенсионирането му – доц. Хр. Дечев, доц. Б. Александров и доц. Г. Антова.

Във ВИАС през 1977 г. се доставят 3 МЕИМ „Изот 310“, като първата е в Геодезическия факултет. Създава се изчислителна лаборатория на факултета с ръководител проф. Г. Златанов. Освен тази мини ЕИМ са организирани лаборатории с настолни сметачни машини. От 1969 г. **проф. Г. Златанов** преподава факултативен курс по *Приложение на изчислителната техника в геодезията*, а от 1974 г. – редовната дисциплина *„Електронно-изчислителна техника в геодезията“*. През 1979 г. излиза от печат учебник със същото заглавие, написан от проф. Златанов.

През 1979 г. за ръководител на катедрата е избран проф. Стефан Атанасов. В обучението на студентите навлиза новата изчислителна техника. Започва изучаването на алгоритмични езици за програмиране, постепенно се овладява от преподавателите и се въвежда в обучението електронно-изчислителната техника, автоматизацията на геодезическите изчисления, автоматизирано изработване на планове и карти и създаване на цифрови модели на територията. През 1994 г. проф. Вълчинов предлага вместо дисциплината „Автоматизирани системи за проектиране в геодезията“ да се изучава „Информационни системи в геодезията“, а от 2000 година се заменя с „Геоинформатика“. През 2003 г. издава първия учебник по геоинформатика в България, който има и второ издание през 2009 г. С това започва изучаване на теорията и приложението на геоинформационните системи в геодезическото образование във факултета.

В учебния план през 1988 г. се включва преподаването на нова дисциплина „Морска геодезия“ от проф. В. Вълчинов. По тази дисциплина през 1991 г. излиза първият учебник, написан от проф. В. Вълчинов, а през 2000 г. – втори учебник с автори проф. В. Вълчинов и доц. Т. Костадинов.

До 2002 г. в катедра „Геодезия“ се преподават следните дисциплини: *Геодезия I и II част, Графични редактори и бази данни, Информационни системи в геодезията, Геоинформатика, Математическа обработка на геодезически измервания, Кадастър на населените места, Инженерна геодезия, Регулации и вертикално планиране, Организация и управление на геодезическите работи, Програмиране на геодезически задачи, Цифрови планове и карти и др.* Студентите от Строителния, Хидротехническият и Архитектурния факултет се обучават по дисциплината *Геодезия*.

В периода 2002 – 2004 г. се разработва нов учебен план за специалността геодезия. Дисциплините, по които преподавателите от катедра „Геодезия и геоинформатика“ водят лекции и упражнения са: Геодезия I част, Геодезия II част, CAD системи, Математическа обработка на геодезическите измервания I и II част, Геоинформатика I, II част, Кадастър, Морска геодезия, Проектиране на геоинформационни системи, Многоцелеви кадастър, Геоинформатика III част, Управление на проекти, Информационни системи на кадастъра и редица избираеми учебни предмети.

Час по геодезия в учебна зала „проф. Г. Златанов“

С откриването на втората специалност „Управление и устройство на земи и имоти“ през 2007 г. в Геодезическия факултет от катедра „Геодезия и геоинформатика“ се преподават следните дисциплини: „Геодезия“ от доц. Р. Янева, доц. Мая Илиева, ас. К. Николов, доц. Кристина Микренска, „База данни и графични системи“ – от проф. В. Вълчинов, доц. Т. Ламбева, доц. Мая Илиева, ас. К. Николов, гл. ас. Тамара Илиева, „Географски информационни системи“ – от доц. Ив. Кунчев, доц. Хр. Дечев, проф. П. Павлов, „Кадастър“ от доц. Б. Банов и доц. Кристина Микренска. От 2017 г. дисциплината „Управление на проекти“ се преподава от гл. ас. Тамара Илиева.

През цялото си съществуване катедра „Геодезия“, е водила обучение по геодезия на студентите от Строителния (до 2010 г.), Хидротехническият, Транспортния и Архитектурния факултет (до 2001 г. и от 2009 г.). От 2009 г. катедра „Геодезия и геоинформатика“ обучава по геодезия студентите от Архитектурния, Транспортния и Хидротехническият факултет.

Академични лекции пред колеги и студенти, изнесени от проф. д-р инж. В. Вълчинов (вляво) и доц. д-р инж. К. Костадинов (вдясно)

От стартирането на магистърска програма „Управление на европейски инфраструктурни проекти“ през 2013 г. катедрата обучава студентите по дисциплините: Кадастрална и специализирани карти и Информационни системи в управлението на проекти.

През 2015 – 2016 г. преподавателите от катедрата разработиха изцяло нови учебни програми за всички дисциплини, преподавани от катедрата заради приемането на нов учебен план, съгласно разпоредбите на „Наредба за държавните изисквания за придобиване на висше образование на образователно-квалификационна степен „магистър“ по специалности от регулираната професия „Инженер в геодезията, картографията и кадастъра“ в професионално направление „Архитектура, строителство и геодезия“, приета с ПМС № 303 от 09.11.2015 г. Обн. ДВ. бр. 88 от 13.11.2015 г. Новите учебни програми са в сила от учебната 2016 – 2017 г.

Дисциплините, по които преподавателите от катедра „Геодезия и геоинформатика“ водят лекции и упражнения по настоящия учебен план, са: Геодезия I част, Геодезия II част, САД системи, Математическа обработка на геодезическите измервания, Геоинформатика I, II част, Кадастър I, II част, Морска геодезия, Проектиране на информационни системи за Земята, Многоцелеви кадастър, Управление на проекти, Пространствени бази данни, Геоинформационни системи в уеб среда, Наземно лазерно сканиране в геодезията и редица избираеми учебни предмети.

2.3. Учебни практики

През 1970 г. започва строителството на новите корпуси А и Б на ВИСИ. За ВИСИ и за Геодезическия факултет е важно да се отбележи проектирането и строителството на УСБ „Семково“ за 120 места. Строителството започва през 1966 г. и с бригадирски труд на студентите и доброволен труд на преподаватели и служители завършва през 1969 г. От 1970/1971 учебна година там започва провеждането на учебните практики по *Геодезия II част* и *Опорни геодезически мрежи*.

Учебно-спортна база Семково

През 1980 г. започва изграждането на Учебна база край с. Веринско, община Ихтиман. От преподавателите от катедрата се създават опорна планова и височинна мрежа за провеждане на учебните практики по *Геодезия* и *Опорни геодезически мрежи*, а по-късно се изграждат и геодезически мрежи за учебната практика по *Инженерна геодезия* и други специални дисциплини. Провеждането на учебните практики в новосъздадената геодезическата база започва през 1983-84 година.

Учебна база Веринско

В периода 2002 – 2004 г. с участието на преподавателите от катедрата започва създаването на геодезически полигон и база за полско компариране на геодезически инструменти в УСБ „Семково“ и провеждането на учебните практики, като първата учебна практика е проведена през учебната 2001/2002 г. След дълго прекъсване, постепенно започва провеждане на учебни практики по геодезия със студентите от редовно и задочно обучение, както и със студентите от другите факултети на УАСГ.

През 2003 г. за ръководител на катедра „Геодезия и геоинформатика“ е избран доц. **Васил Вълчинов**. Утвърждава се практическото обучение на студентите в УСБ „Семково“. Създава се база за полско компариране на геодезически инструменти с 5 стълба с принудително центриране с участието на преподаватели от катедрата.

Изграждане на стълбове с принудително центриране и учебна практика в УСБ „Семково“

2.4. Научноизследователска и проектантска дейност

През цялото съществуване на катедрата в нея са се решавали важни научноизследователски и проектантски задачи, някои от които със стратегическо и национално значение.

След създаването на геодезическите полигони на Семково (през 70-те години на 20-и век) и Веринско (през 80-те години), голяма част от темите са реализирани именно на тези бази.

Заедно с това се разработват важни за геодезическото производство научноизследователски теми, проекти и много задачи от практиката, свързани с

геодезическото осигуряване на строителството, инженерната геодезия, регулациите, вертикалното планиране, кадастъра.

До 2000 г. преподаватели от катедрата се включват в различни международни проекти с подкрепата на Световната банка. Създава се лаборатория по „Кадастър и Географски информационни системи“. В различни експертни съвети и работни групи към Агенцията по кадастъра, Министерството на регионалното развитие и благоустройството, Националния фонд „Научни изследвания“ и др. държавни структури участват преподаватели от катедра „Геодезия“.

Учебен център по кадастър

С активното участие на преподаватели от факултета и катедрата, с подкрепата на Световната банка в УАСГ се създава Учебен център по кадастър през 2005 г.

Наред с това преподаватели от катедрата участват в разработването на нормативни документи за кадастъра, информационната система на кадастъра и поземлената регистрация, десетки проекти по създаване и поддържане на кадастрална карта и кадастрални регистри, геодезическо осигуряване на строителството, създаване на геобазии от данни за екологични райони на страната и други.

През 2011 г. Академичният съвет на УАСГ взе решение учебна зала 410 да се именува на името на проф. д-р инж. Георги Златанов. Тържеството бе уважено от ръководството на УАСГ и Геодезическия факултет, АГКК, Камарата на геодезистите, КИПП, преподавателите от Геодезическия факултет, много геодезисти, семейството му, негови колеги и приятели. Поводът е предложение на катедра „Геодезия и геоинформатика“ до Академичния съвет на УАСГ да се именува учебна зала на основателя на компютърните технологии в геодезията в България – проф. Георги Златанов [4].

Сериозна е ролята на катедрата в подготовката на научни кадри за геодезията. През дългия си период на съществуване катедрата обучава докторанти в областите на своите компетенции. Тук ще бъдат изброени само част от докторантите и научните им ръководители, обучавали се след 2000 г.: инж. Веселина Станиславова (ръководител: доц. Паско Бакалов); доц. Татяна Ламбева, д-р Виктор Григоров, д-р Десислава Митева (ръководител: доц. Костадин Костадинов); проф. Павел Павлов, инж. Юлия Николаева, инж. Десислава Танушева, доц. Жулиета Арнаудова (АУ в Пловдив) – всички с ръководител проф. Васил Вълчинов; д-р Иван Калчев, инж. Иван Петров, доц. Кристина Микренска-Чернева – всички с ръководител: доц. Бано Банов); доц. Христо Дечев (свободна докторантура); доц. Иван Кунчев (ръководител: проф. Славейко Господинов); д-р Яница Янкова, инж. Петя Георгиева (ръководител доц. Христо Дечев); д-р Станислава Вълчева (доц. Илия Йовев); д-р Тамара Илиева-Цветкова (проф. Момчил Минчев); д-р Гургана Антова (проф. Пеню Пенев). Към 2022 г. докторантите към катедрата са: инж.

Десислава Калчева, инж. Мария Ангелова (ръководител доц. Иван Кунчев) и инж. Габриела Симеонова (ръководител: доц. Кристина Микренска-Чернева).

Наред с това членовете от катедрата решават проблеми от регионален и национален характер, участват в международни и национални проекти, авторски колективи за създаване на законната и нормативна база в областта на геодезията и кадастъра и други. По-значимите, от които са:

- Информационна система за кадастър и поземлена регистрация в Пилотен район Добрич.
- Разработване и внедряване в България на Интегрирана система за кадастър и поземлена регистрация с участието на доц. Б. Банов, доц. Хр. Дечев, проф. П. Павлов, проф. В. Вълчинов, доц. Ив. Кунчев, ас. К. Николов и други.
- Изграждане и развитие на Център за върхови постижения „Наследство БГ“.
- ГИС на Морски пространствен план на РБ към НЦТР.
- Създаване на цифрови изображения на сгради в населени места.
- Информационна платформа за изследване и моделиране на околната среда.
- Създаване на тримерна геометрия в КАД/СИМ среда от лазерно сканирани обекти и много други.

Резултатите от работата по проектите се представят на значими международни конференции:

- International Conference on Cartography and GIS.
- World Multidisciplinary Earth Sciences Symposium.
- International Multidisciplinary Scientific GeoConference Surveying, Geology and Mining, Ecology and Management (SGEM).
- Международен симпозиум на СГЗБ „Съвременните технологии, образованието и професионалната практика в геодезията и свързаните с нея области“.

WMES 2018 и XXIX INTERNATIONAL SYMPOSIUM ITU 2019

С тази ангажираност на преподавателите научните постижения достигат по-лесно до практиката и обратно. Трудно могат да се посочат най-значимите научни и

проектантски работи на преподавателите от катедрата, но може да се каже, че няма научна, внедрителска, изследователска и проектантска област в геодезията, картографията и кадастъра, в която да не са взели участие като ръководители, изпълнители или рецензенти на разработките преподаватели от катедрата. Катедрата има достатъчно данни в архива си за своето развитие и за развитието на преподавателите, работили в нея.

3. Заключение

Поколения преподаватели от катедра „Геодезия“ и „Геодезия и геоинформатика“ са изграждали и допринасяли за съвременното състояние на геодезията, създавали са кадри за науката и практиката. И сега преподавателите пренасят научните постижения в практиката и обратно. Трудно могат да се посочат най-значимите научни и проектантски работи на преподавателите, но може да се каже, че няма научна, внедрителска, изследователска и проектантска област в геодезията, картографията и кадастъра, в която преподаватели от катедрата да не са взели участие като ръководители, изпълнители или рецензенти на разработките.

Авторите споделят валидната теза от живота, че „Казаното се забравя, а написаното остава за бъдещето“ и затова се постаряха да съберат 80 години история на катедрата в скромните 20 страници.

Накрая следва да се отбележи, че 80 години не са много, но за една малка държава като нашата, за най-новата ѝ история, 80 години са и много. Остава пожеланието за още по-големи учебни и научни успехи в забързания свят на ежедневието ни, за да предаде и пренесе в бъдещето опита, академичната толерантност и любов към геодезическата наука и практика на поколения преподаватели и геодезисти, на всичко положително и градивно, което априори хората са призвани да създават и развиват.

ЛИТЕРАТУРА

1. Arhivni materiali na katedra „Geodezia“.
2. Arhivni materiali na katedrite ot Geodezicheska fakultet.
3. Valchinov, V. Geodezicheski fakultet na 60 godini. Geomedia, Broy: 1, Godina: 2012, <https://www.geomedia.bg/geodesia/geodezicheski-fakultet-na-60-godini/>.
4. Valchinov, V. Geodeziyata i kompyutarnite tehnologii. Geomedia, broj: 1, godina: 2012, <https://www.geomedia.bg/geodesia/geodeziyata-i-kompyutarnite-tehnologi-5/>.
5. Valchinov, V. Katedra Geodezia i geoinformatika. Almanah 2007, UASG, str. 141 – 151.
6. Kotsevap V., Peneva, E. Znachimiyat prinos na prof. inzh. Vasil Peevski (1905 – 1992) – svetovnoizvesten geodezist, uchen, prepodavatel i obshtestvenik. XXX Mezhdunaroden simpozium “savremennite tehnologii, obrazovaniето i profesionalnata praktika v geodeziyata i svarzanite s neya oblasti“ Sofia, 04 – 06 noemvri 2020 g.
7. Shestdeset godini visshe tehničko obrazovanie v Bulgaria po arhitektura, stroitelno inzhenerstvo i geodezia. Sofia, UASG, 2002.

DEPARTMENT “GEODESY AND GEOINFORMATICS”

V. Valchinov¹, Chr. Mickrenska-Cherneva²

Keywords: geodesy, marine geodesy, geomatics, geoinformatics, cadastre, geoinformation systems and technologies

ABSTRACT

Department “Geodesy and Geoinformatics” is the successor of Department “Geodesy and Astronomy”, which was one of the five departments that established the Higher Technical School (HTS) in Bulgaria according to the law in 1942.

The paper presents the beginning of higher geodesy education in Bulgaria at the HTS and then as a specialty and department at the newly established State Polytechnics in 1945. After the separation of the State Polytechnics in the Institute of Civil Engineering (ICE) in 1953, the place of the Department of Geodesy is traced in the newly established Faculty of Geodesy in the ICE and in its subsequent changes to the University of Architecture, Civil Engineering and Geodesy (UACEG).

The publication relates the current Department of Geodesy and Geoinformatics with the beginning of the establishment of the specialty of Geodesy and the Faculty of Geodesy in Bulgaria by 2022. The names of Rectors, Deans, Heads of Department and academic staff who are mentioned are listed chronologically and with the highest scientific degrees and positions they have achieved.

The authors' aim is to discover and present, as far as possible, the history of the department so that it will remain for years and generations to come.

¹ Vasil Valchinov, Prof. Dr. Eng., Dept. “Geodesy and Geoinformatics”, UACEG, 1 H. Smirnenki Blvd., Sofia 1046, e-mail: v_valchinov@abv.bg

² Christina Mickrenska-Cherneva, Assoc. Prof. Dr. Eng., Dept. “Geodesy and Geoinformatics”, UACEG, 1 H. Smirnenki Blvd., Sofia 1046, e-mail: kmikrenska_fgs@uacg.bg